

УДК 005.8

Рак Ю.П., Сукач Р.Ю.

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД ОЦІНКИ РИЗИКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ НА ОБ'ЄКТАХ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ

Основною умовою ефективного управління ризиками є ідентифікація їх факторів, оцінка його величини та впровадження методології проектного-орієнтовного управління. Ідентифікація факторів ризику передбачає виявити джерела небезпеки, передбачення перебігу подій та їх ранжувати на всіх стадіях реалізації проектів, програм чи портфелів проектів. Оцінка ризику спирається на ймовірному підході що базується на статистичних даних про аварії та надзвичайні ситуації (НС) та пов'язані з ними збитки, а також полягає у вираженні умовної ймовірності настання небезпечної події та можливого збитку. Управління ризиком в проектах, програмах чи портфелях проектів проходить шляхом порівняння поточного ризику з прийнятним та вживання запобіжних заходів щодо зменшення ризику виникнення аварій на об'єктах підвищеної небезпеки до прийнятного та економічного обґрунтованого рівня, виходячи із існуючих обмежень на ресурси та час.

Таким чином головною задачею управління ризикам є реалізація низки проектів програм чи портфелів проектів спрямованих на зниження різноманітних видів ризику та забезпечити процеси оптимального розподілу обмеженого матеріально і фінансових ресурсів.

Відповідно до закону України “Про об'єкти підвищеної небезпеки” Міністерство промислової та соціальної політики України розробила методику виявлення ризиків та їх прийнятних рівнів та декларування безпеки ОПН [1]. В основу даної методики закладено використання імовірнісних моделей та аналізу методу “дерева цілей” для оцінки ймовірності виникнення аварій, що дозволяє отримувати якісну оцінку та кількісне значення поточних ризиків.

Проведений аналіз запропонованої методики показав, що вона хоча і передбачає застосування імовірнісних моделей, проте містить типові вимоги до оцінки наслідків від мов та не містить вимоги стосовно опису моделі ОПН.

Крім вище вказаних переваг методиці мають місце наступні недоліки, зокрема:

- відсутній метод аналізу систем або посилань на його опис;
- відсутній метод для визначення ризику від декількох джерел небезпеки, що містяться на даній території;
- неможливість виконання обчислень що до запобігання небезпечних подій;
- неможливість визначення ризиків та їх прийнятних рівнів для декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки тощо.

Інтенсивний розвиток методології проектно-орієнтованого управління та кібернетики ввели принципово важливі поняття які вказують на причинно-наслідковні чи обернені, де принциповими є взаємодії, механізм взаємозв'язки, завдяки яким у цілого, як у сукупності елементів, виникають властивості, які в окремих системах відсутні. Динаміка зміни в області забезпечення безпеки населення які відбулися за останні десятиріччя, вимагають побудови нових математичних моделей та розробки нових методів.

При оцінці рівня безпеки від НС потрібно враховувати не один критерій, а багато, зокрема критерій потенційної небезпеки територій, індивідуальний ризик смертності, критерій матеріального збитку від НС, кожен із яких враховує цілий ряд інших критеріїв [2,3,4].

Тому сьогодення вимагає нагального впровадження методології проектно-орієнтованого управління, основою якого є: системний і науковий підхід до вивчення НС, моделювання та оцінка ризику їх виникненню, прогнозування їх аварій та оперативно реагувати на них, зниження ризиків виникнення аварій та катастроф тощо, що є основою національної стратегії забезпечення захисту населення і території від НС.

Список літератури

1. Наказ Мінпраці та соціальної політики України від 04.12.2002 року №637 “Про затвердження Методики визначення ризиків та їх критичних рівнів для декларування безпеки об’єктів підвищеної небезпеки”.
2. Качинський А., Хміль Г. Екологічна безпека України: аналіз оцінка та державна політика. – К.: НІСД 1997.-127с. (Сер. “Екологічна безпека”; вип. 3.).
3. Ларичев О., Мечитов А. Методологические проблемы анализа риска и безопасности использования новых технологий //Системные исследования, методологические проблемы - М.: Наука, 1988.-С.26-44.
4. Основы системной безопасности. Учебное пособие. /Под ред. А. Ильичева, Е. Тарасова.–М.: МАИ. 1995-110с.